

Sygn. akt III Ca 283/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Danuta Pacześniowska

Sędzia SO Anna Hajda (spr.)

Sędzia SR (del.) Maryla Majewska - Lewandowska

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S. (1)

przeciwko M. S. (2)

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt III RC 124/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 3 w ten sposób, że powództwo oddala;

2. przyznaje adwokat D. L. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim) kwotę 369 zł (trzysta sześćdziesiąt dziewięć złotych), w tym kwotę 69 zł (sześćdziesiąt dziewięć złotych) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu pozwanej M. S. (2) w postępowaniu odwoławczym;

3. nie obciąża powoda kosztami postępowania odwoławczego.

SR (del.) Maryla Majewska SSO Danuta Pacześniowska SSO Anna Hajda

– Lewandowska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 lutego 2014r. M. S. (1) domagał się obniżenia alimentów zasądzonych na rzecz córki M. S. (2) do kwoty po 650 zł miesięcznie oraz zniesienia obowiązku alimentacyjnego z nagród, tj. świadczeń z tytułu Barbórki i „14-tki” w wysokości 25% sumy netto wobec córki oraz byłej żony J. S. (1). W uzasadnieniu podnosił, że doszło do zmiany jego sytuacji rodzinnej. W 2013r. ponownie się ożenił i obecnie ma na utrzymaniu żonę oraz jej córkę. Ponadto podał, że wzrosły koszty jego codziennego utrzymania, a to między innymi z uwagi na konieczność spłaty kredytu zaciągniętego na zakup mieszkania. Powód wskazał, że pracuje w KWK (...) za wynagrodzeniem około 4.000 zł miesięcznie. Faktycznie po odliczeniu wszelkich potrąceń zostaje mu 2.600 zł.

Powódka M. S. (2) wniosła o oddalenie powództwa.

Na rozprawie w dniu 1 grudnia 2014r. powód cofnął żądanie pozwu wobec byłej żony J. S. (2).

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 grudnia 2014r. Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim uchylił obowiązek alimentacyjny powoda M. S. (1) wobec pozwanej M. S. (2) w wysokości 25% rocznie nagrody rocznej „Barbórka” oraz 25% rocznie czternastej pensji ustalony w punkcie 2 wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu z 18 października 1996r. w sprawie sygn. III R1C 592/96, począwszy od 1 stycznia 2015r. W pozostałej części powództwo oddalił oraz umorzył postępowanie z powództwa M. S. (1) przeciwko J. S. (2) o obniżenie alimentów. Nadto Sąd pierwszej instancji zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. L. 600 zł oraz należny podatek VAT w wysokości 138 zł tytułem pomocy prawnej świadczonej z urzędu oraz nie obciążył pozwanej kosztami postępowania.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że wyrokiem z 18 października 1996r. w sprawie III R1C 592/96 Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim zasądził od powoda na rzecz pozwanej M. S. (2) oprócz określonych kwotowo alimentów także kwoty stanowiące 25% udziału w dodatkowych świadczeniach, tj. „Barbórce” i „14-tej pensji”. Matka uprawnionej korzystała wówczas z urlopu wychowawczego bez prawa do zasiłku, a powód był zatrudniony w KWK (...) za wynagrodzeniem około 1.000 zł netto miesięcznie. Rodzice uprawnionej nie mieszkali już wtedy razem. Koszty utrzymania pozwanej ustalono na 150 zł miesięcznie. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, że zasądzenie dodatkowych świadczeń było podyktowane specyficznym rodzajem pracy wykonywanej przez zobowiązanego.

Nadto Sąd ustalił, że ostatni raz wysokość obowiązku alimentacyjnego powoda wobec pozwanej M. S. (2) została uregulowana wyrokiem Sadu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z 14 września 2011r. na poziomie 800 zł miesięcznie począwszy od 12 maja 2011r. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki.

Pozwana miała wówczas 17 lat i uczyła się w II klasie liceum. Chorowała na przewlekłe zapalenie stawów. Koszty leków zamykały się w kwocie 50 zł miesięcznie. Nadto korzystała z zabiegów rehabilitacyjnych, których jednorazowy koszt wynosił 150 zł. Mieszkała z matką mieszkaniu spółdzielczym, którego koszt utrzymania wynosił miesięcznie 490 zł. Uprawniona pobierała korepetycje z matematyki (120 zł miesięcznie) oraz zgłaszała konieczność dodatkowych korepetycji z chemii. Ponadto na zakup żywności, odzieży, artykułów higienicznych, książek, pokrycie rachunków za telefon i składek szkolnych pozwana potrzebowała około 550 zł.

Matka pozwanej otrzymywała wówczas wynagrodzenie za pracę w wysokości 2.500 zł netto miesięcznie. Spłacała pożyczkę zaciągniętą w (...). Ojciec uprawnionej w dalszym ciągu był zatrudniony w KWK (...). Osiągał z tego tytułu miesięczny dochód w wysokości około 3.850 zł. Dodatkowo otrzymywał „Barbórkę” i „14-tą pensję”. Mieszkał z ojcem. Miesięczne koszty utrzymania powoda wynosiły wówczas 650 zł. Składały się na nie wyżywienie i rachunki za media. Dodatkowo powód spłacał ratę pożyczki w kwocie 900 zł miesięcznie. Powód ponosił także koszty związane z rehabilitacją i leczeniem kolana w wysokości 420-460 zł co pół roku. Nadto otrzymywał z kopalni 8 ton węgla, które przeznaczał na ogrzewanie domu ojca.

Obecnie pozwana kontynuuje naukę w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w R. na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Jest studentką II roku studiów stacjonarnych. Mieszka z matką, a na uczelnie dojeżdża autobusem lub samochodem z koleżanką. Koszty dojazdów to około 10 zł dziennie. Na zakup przyrządów do nauki (pędzle, płótna, ołówki, bloki) wydaje miesięcznie około 200 zł. W związku z depresją pozwana leczy się w Centrum (...). Koszt wizyt i lekarstw to 80 zł miesięcznie. Ponadto pozostaje pod opieką poradni reumatologicznej. Raz lub dwa razy w roku zalecane są zabiegi fizjoterapeutyczne, których koszt wynosi około 200 zł. Nadto na zakup leków wydaje 60 zł miesięcznie. Uprawniona leczy się także dermatologicznie. Kuracja przeprowadzana jest zimą a jej koszt wynosi 130 zł miesięcznie przez pół roku. Inne wydatki pozwanej, związane z higieną i rozrywką, zamykają się w kwocie 690 zł miesięcznie.

Matka pozwanej aktualnie jest zatrudniona w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych za wynagrodzeniem w kwocie 2.782 zł netto miesięcznie. Koszty utrzymania mieszkania zajmowanego wspólnie z córką wynoszą około 520 zł miesięcznie.

Zobowiązany w dalszym ciągu pracuje w kopalni. Otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości średnio 4.000 zł miesięcznie. Po potrąceniu alimentów i pożyczki z (...) otrzymuje na rękę ok. 2.000 zł. Powód otrzymał również „Barbórkę” w kwocie 5.066,08 zł netto oraz „14-tkę” w wysokości 5.435,06 zł netto. Dodatkowo otrzymuje bony żywnościowe na kwotę 14,90 zł za każdy przepracowany dzień.

Sąd pierwszej instancji ustalił nadto, że powód zaciągnął kredyt hipoteczny na zakup mieszkania i wyprowadził się od ojca, któremu jednak dalej przekazuje 8 ton węgla na ogrzewanie domu. Rata kredytu wynosi 1.000 zł miesięcznie. Czynnysz za mieszkanie wynosi 566 zł, a opłaty za energię elektryczną – 130 zł miesięcznie.

W lipcu 2013r. powód ożenił się ponownie. Obecna żona powoda, w związku z problemami zdrowotnymi, nie pracuje i wraz z 9 - letnią córką pozostaje na utrzymaniu zobowiązanego. Ojciec dziecka przekazuje na jej utrzymanie 450 zł miesięcznie. Powód przebył operację kolana. Co roku przyjmuje specjalne zastrzyki, których koszt to 500 zł. Pozostaje pod opieką poradni gastroenterologicznej.

Ustalenia te doprowadziły Sąd pierwszej instancji do przekonania, że w przedmiotowej sprawie nie zaistniały przesłanki do obniżenia podstawowego obowiązku alimentacyjnego zobowiązanego względem pozwanej M. S. (2) w postaci łożenia na jej utrzymanie alimentów w kwocie po 800 zł miesięcznie. Sąd zwrócił uwagę, że co prawda w świetle art. 138 kro, doszło do zmiany sytuacji po stronie powoda (założył on bowiem nową rodzinę i obecnie ma na utrzymaniu chorą żonę oraz 9-letnią pasierbicę), niemniej nawet przy uwzględnieniu tych okoliczności i ustaleniu usprawiedliwionych kosztów utrzymania pozwanej na kwotę 1.530 zł miesięcznie, zobowiązany, w ocenie Sądu Rejonowego, dysponuje możliwościami zarobkowymi i majątkowymi na pokrycie kosztów utrzymania córki. Jednocześnie Sąd uznał, że zmiany te stanowiły wystarczającą podstawę do uchylenia obowiązku w postaci przekazywania na rzecz córki 25% nagrody rocznej „Barbórka” oraz 25% czternastej pensji ustalonego w punkcie 2 wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu z 18 października 1996r. w sprawie sygn. III R1C 592/96 począwszy od 1 stycznia 2015r. Sąd Rejonowy podkreślał, że zniesienie tego świadczenia poprawi sytuację finansową powoda, a jednocześnie nie wpłynie na zakres zaspokojenia podstawowych potrzeb uprawnionej, które pozostają zabezpieczone nałożonym na powoda obowiązkiem łożenia na jej rzecz 800 zł miesięcznie. Postępowanie w części dotyczącej pozwanej J. S. (2) umorzono w oparciu o treść art. 355 kpc w zw. z art. 203 kpc. O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 102 kpc mając na uwadze charakter żądania i sytuację finansową pozwanej.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przez nieprawidłowe przyjęcie, że zawarcie przez powoda ponownego małżeństwa i okoliczność, że ma on obecnie na utrzymaniu żonę i jej 9-letnią córkę, a także że powód zaciągnął kredyt na zakup mieszkania uzasadnia obniżenie obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionej. Pozwana podkreślała, że na powodzie nie ciąży obowiązek alimentacyjny wobec pasierbicy, która otrzymuje alimenty od biologicznego ojca, a nadto powód nie wykazał kosztów leczenia obecnej żony. Ponadto wskazała, że zobowiązany w dalszym ciągu przekazuje na rzecz ojca 8 ton węgla mimo, iż z jego sprzedaży mógłby uzyskać dodatkową kwotę ok. 5.200 zł i pokryć niezbędne wydatki.

W oparciu o tak podniesione zarzuty pozwana domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda na jej rzecz kosztów postępowania za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i uznanie zarzutów jako nieuzasadnionej polemiki z wyrokiem.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia są prawidłowe i w pełni znajdują potwierdzenie w zgromadzonych dowodach. Zostały one poddane wnikliwej ocenie, zgodnej z wypływającymi z treści art. 233 kpc dyrektywami. Z tych to przyczyn Sąd Okręgowy podzielił je i przyjął za własne. Niemniej z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji wyprowadził częściowo błędne wnioski, co musiało doprowadzić do korekty orzeczenia.

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że orzekając o wysokości obowiązku alimentacyjnego Sąd zawsze bierze pod uwagę usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego. Przy ocenie, które z potrzeb uprawnionego powinny być uznane za usprawiedliwione, należy z jednej strony brać pod uwagę możliwości zobowiązanego, z drugiej zaś zakres i rodzaj potrzeb uprawnionego.

W myśl art. 138 kro w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Powołana w cytowanym przepisie zmiana stosunków odnosi się do zmiany usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Zmiana taka stanowi podstawę do korekty wysokości ciążącego na zobowiązanym obowiązku alimentacyjnego, prowadzącej do jego podwyższenia, obniżenia lub uchylecia. A zatem zobowiązany do alimentów może domagać się korekty wysokości ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego, tylko wtedy gdy dojdzie do zmiany stosunków, która takie żądanie uzasadnia i to zarówno zmiany stosunków po stronie zobowiązanego jak i uprawnionych.

Trafnie wskazał w motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy, że biorąc pod uwagę sytuację ekonomiczną stron postępowania, w dacie ostatniego orzekania o wysokości obowiązku alimentacyjnego tj. września 2011r. i porównując ją z sytuacją, która miała miejsce w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji w niniejszej sprawie, do takiej zmiany stosunków doszło po stronie zobowiązanego. Zauważyć należy, że od daty poprzedniego ustalenia wysokości świadczeń alimentacyjnych do chwili obecnej upłynęły ponad trzy lata. W tym czasie pozwany założył nową rodzinę i obecnie ma na utrzymaniu chorą żonę, która nie pracuje, a tym samym nie jest również w stanie zabezpieczyć potrzeb swojej córki, której utrzymanie częściowo, ponad kwotę 450 zł uzyskanych od biologicznego ojca dziecka, obciąża również powoda. Nadto w związku z założeniem rodziny powód zaciągnął kredyt hipoteczny, co wiąże się z koniecznością uiszczania miesięcznych rat w wysokości 1.000 zł. Niemniej mimo wskazanych okoliczności Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, że zmiany jakie zaszły w zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego nie są jednak tego rodzaju, iż uzasadniałyby korektę dotychczasowego obowiązku alimentacyjnego w jakimkolwiek zakresie.

Z okoliczności niniejszej sprawy wynika bezspornie, że pozwana choć jest już osobą pełnoletnią to jednak nie jest w stanie jeszcze samodzielnie się utrzymać, a to z uwagi na kontynuowanie nauki na studiach stacjonarnych. Tym samym zgodnie z art. 133 kro to na rodzicach spoczywa obowiązek zapewnienia jej środków na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb. Podkreślić należy, że sytuacja finansowa ojca uprawnionej z uwagi na chociażby wysokość wynagrodzenia za pracę jawi się jako korzystniejsza, tym bardziej że otrzymuje on świadczenia dodatkowe jak „barbórka”, czy „14-ta pensja”. Powyższe zaś uzasadnia obciążenie powoda kosztami córki w wyższym zakresie niż matkę uprawnioną.

Uszło uwadze Sądu Rejonowego, co istotne w niniejszej sprawie, że powód obok wynagrodzenia za pracę oraz świadczeń dodatkowych jak „barbórka”, czy „14-ta pensja” otrzymuje również co roku 8 ton węgla. Węgiel ten, co bezspornie wynika z materiału dowodowego, powód przekazuje w całości swojemu ojcu na ogrzewanie domu. Podkreślić w tym miejscu należy, że obowiązek alimentacyjny względem córki wyprzedza wszystkie inne zobowiązania finansowe powoda, czy to te wynikające z zaciągniętego kredytu, czy chęci pomocy ojcu. Co więcej na rozprawie apelacyjnej powód wskazał, że obecnie sam korzysta z pomocy ojca przy regulowaniu zobowiązań finansowych. Z oświadczenia tego nie sposób zatem wyprowadzić wniosku, że ojciec zobowiązanego znajduje się w takiej sytuacji, która uzasadniałaby udzielanie mu pomocy w postaci przekazywania węgla na opał. W ocenie Sądu Odwoławczego powód winien zatem spieniężyć otrzymany deputat i przeznaczyć go w pierwszej kolejności na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb swojej córki.

Z tych przyczyn Sąd Odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok w sposób opisany w sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc. Orzekając o kosztach postępowania odwoławczego, mając na uwadze charakter sprawy oraz sytuację finansową powoda, Sąd postanowił nie obciążać go kosztami postępowania odwoławczego, a to na mocy art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 102 kpc. O należnych pełnomocnikowi kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej w postępowaniu odwoławczym z urzędu orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 108 kpc i § 2 pkt 1 i 3 w zw. z § 6 pkt 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013r., poz. 461 – j.t.).

SR (del.) Maryla Majewska SSO Danuta Pacześniowska SSO Anna Hajda

– Lewandowska